

Holy Work: Understanding the Rasha

Rabbi Shmuel Silber

1. הגדה של פסח

רַשָּׁע מָה הוּא אוֹמֵר. מָה הָעֶבֶדָה הַזֹּאת
 לָכֶם (שמות יב, כו). לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי
 שְׁחָצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֹּלל כְּפֶר כְּעֶקֶר. אִם
 אֵתָה תִקְהֶה אֶת שְׁנֵי וְאָמֹר לוֹ. כְּעֶבֶד זֶה
 עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם (שמות יג, יד). לִי וְלֹא
 לוֹ. אֱלוֹ הִיָּה שָׁם לֹא הִיָּה נִגְאָל:

חֶכֶם מָה הוּא אוֹמֵר. מָה הָעֶלְתָּ וְחֻקִּים
 וְחֻשְׁפֻּטִים אֲשֶׁר עָוָה יי אֱלֹהֵינוּ
 אֵתְכֶם (דברים י, ט). וְאִם אֵתָה אָמֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת
 הַפֶּסַח. אֵין סְפֻטֵי־יָיִן אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן:

2. יחל ישראל

א. שאלה מפורסמת היא, מה בעצם מבדיל בין שאלת הבן החכם לשאלתו של הבן הרשע. אם הרשע מצטיין לרעה בכך שהוא מטיח "לכם" ומרציא את עצמו מן הכלל בשאלת "מה העבודה הזאת לכם" ולא לו, הלא בעצם גם החכם בשאלתו מסיים בנוכח לשון רבים, והוא אומר "מה העדות וכו' אשר צויה ה' אלוהינו אתכם" – הוא לא אומר "אותנו", הוא אומר "אתכם" – אם כן מה בעצם כל כך מפריד ביניהם?

ב. ישנה תשובה נוספת לשאלת ההבדל בין החכם והרשע, והיא: אצל החכם אתה מוצא שלושה מרכיבים של מורשת היהדות בשאלה שלו: "עדות" – הנצחה, "חוקים" – מצוות שמעיות, "משפטים" – מצוות שכליות. לעומת כל זה, אצל הרשע ישנה רק מילה אחת: "העבודה". אצלו, הוא לא מכיר לא בעדות לא בחוקים ולא במשפטים, הוא רואה את הכל כנטל, כמעמסה, שהוא היה בחפץ לב פורק אותה מעליו במהירות האפשרית. אצלו זה הכל דבר שצריך להיפטר ממנו.

ג. משל אמר על כך המגיד מדובנא: שני אנשים, כל אחד שלח משלוח לפי עיסוקו, לכתובת מסויימת. האחד שיגר מטען קל יחסית, של יהלומים ואבני חן. השני שיגר מטען כבד, של כלי מתכות למיניהן. הם שלחו את זאת בדואר, והשלוח בילבל בין הכתובות, ולבעל היהלומים הוא הביא את המטען הכבד של המתכות, הניח את המטען הזה, התייגע, ובזיעה קשה הוא בא ואומר: "אווה, כמה זה היה כבד". בעל היהלומים אומר, "זה לא יכול להיות, אני מכיר את המשלוח שלי, הוא בכלל לא כבד!" התברר שהוא באמת החליף בין המשלוחים.

ד. ולסיום הנושא הזה, כדאי לשים לב, שאצלנו עורכים מסיבה גדולה לבר מצוה. בעולם מקובל לערוך שמחות כשמשתחררים מנטל: כשמסיימים שנת לימודים, סיום חוק הלימודים בבית הספר, סיום שירות צבאי או כשפורשים מעבודה. אצלנו, כשנער בן שלוש עשרה נכנס לעול של תורה ומצוות, הוא מציין זאת בחגיגה רבה. כי העם היהודי יש בו את הדבר המיוחד הזה, שכניסה לעול היא לגביו סיפוק עצום, תוכן ואושר בחיים, ולכן הוא חוגג את כניסתו לעול ולא את התפרקותו מן העול של תורה ומצוות, חלילה.

3. בני מחשבה טובה

אות כ: כל תכליתנו היא שנתהפך מכן שפחה לבן מלך ונתקרב בעבודתנו, מן אחר הרחיים אל היכל המלך וכסא הכבוד, זאת אומרת, שלא בלבד שנעבוד את ד' רק שנעשה עובדי ד' ולא בלבד שנפעל בקדושה רק שנעשה בעצמנו קדושים, לכן יכול כל איש לנסות את עצמו בזה, אחר כל עבודה יסתכל בקרבו, התפללתי, למדתי, וכו', האם הנני מרגיש בקרבי איוו רוח סהורה, תהיה אפילו דקה מן הדקה, האם מחשבתי רצוני והרגשותי עתה אחר עבודתי משונות מעט מרצוני ומחשבתי אחר דלדולי בעולם ופחזותיו, האם אני מרגיש עתה געגועים למצבי הקודם שהייתי בעת תפילתי ועבודתי, האם מרגיש אני מין כאב לב על שנתרחקתי מן הטהרה ויופי העליון שהצצתי בו בשעת תפילתי, אם את כל זה אתה רואה וסובל, סימן הוא שעבודתך רצויה היא לסני המקום וגם גופך מתקדש בעבודתך, ואם לאו, טעית בכל מדרגותיך ח"ו, אבל גם אז אל יפול לבך, התרושה לא פעלה שנס את מתניך והחזק בעבודתך ביתר שאת זיתר עו כניל.

4. הגדה של פסח (פיאסצנה)

ואפשר זה רמז בעל ההגדה, רשע מה הוא אומר וכו'. גם הוא, אילו היה מחובר לאנשים מישראל עובדי ה', לא היה רשע, כי אם טוב היה לו; ורק אורות שגדולות ממנו האירו בו ונעשו בו לפניות ומחשבות לא טובות ונפגע, ואילו התחבר עם ישראל, היו מיישרים בו את מחשבותיו שנתעקלו ונעשו בוסר בקרבו, אבל כיוון שהוציא את עצמו מכלל ישראל, לכן בא למחשבות גרועות כל כך עד שכפר בעיקר רחמנא ליצלן, ואף אתה הקהה את שיניו, והוא מלשון המשנה: "הלומד מן הקטנים למה הוא דומה? לאוכל ענבים קהות", היינו פרי שלא נגמר ושיניו קהות, ואף אתה הקהה את שיניו - אמור לו שגם כהייתו רחמנא ליצלן בוסר של מחשבות ואורות קדושות הוא, ונעשה עובדי עם עובדי ה' ולא יוציא את עצמו מן הכלל, הרי שמכל זה יצאנו טוב.

(דרך המלך, בהעלותך, תר"צ)

5. הגדה של פסח דבר אהרן

הקהה את שיניו. פירוש תקניטנו בדברים עד ששיניו יהיו נעשים קהות מחמת כעסו. וכמו שנאמר (תהילים קי"ב, י) רשע יראה וכעס שיניו יחרוק ונמס. ואף שאסור להתגרות ברשעים בעוה"ז (ברכות ז:), הני מילי במילי דידיה אבל במילי דשמיא מותר (שם).

Shiur Sponsor: Miriam Engelsberg in the zechus of a refuah sheleima for her cousin, Evelyn Cashdan, Chaya bas Rochel Minna.